

Novo mesto, 10.10.2021

Raziskovalna naloga:

INTERVJU S PRISELJENKO IZ PERUJA

Mentorica: Nevenka Malnarič Brulc

Avtorja: Ajda Markelj in Luka Vesel, 3b

Kazalo vsebine

KDO JE ALEXANDRA?	1
PRIHAJAM IZ LIME	1
KAKO VAREN JE PERU?	1
NIMAM AVTA. KAJ PA ZDAJ?	2
SLOVENSKA (NE)PRIJAZNOST	2
ALI PERUJCI SPLOH LAHKO KDAJ ZBOLIJO?	2
PERUJSKA DRUŽBA IN POLITIKA	2
ŠTUDIJ IN DELO V SLOVENIJI	3
SLOVENŠČINA NI MAČJI KAŠELJ	3
KAKO JE Z IZOBRAZBO V PERUJU?	4
NENAVADNE NAVADE... ALI PAČ?	4
PERUJSKA HRANA IN PREHRANA	4
PRAZNUJMO PO PERUJSKO	5
ZA KONEC PA... A QUIEN MADRUGA, DIOS LE AYUDA	6
Slika 1: Zastava Peruja , Slika 2: Machu Picchu, Peru	1
Slika 3: Lima, Peru, Slika 4: Mestno središče Lime	1
Slika 5: Protesti v Limi	3
Slika 6: Pontifica Universidad Católica de Perú, znana perujska privatna univerza	4
Slika 7: Paneton	5
Slika 8: Via Crucis	5
Slika 9: Pisco sour	6

KDO JE ALEXANDRA?

Alexandra Melissa Zubiaga Kržišnik prihaja iz prestolnice Peruja, Lime. Moža, ki je rojen v Sloveniji, je spoznala čisto po naključju prek socialnih omrežij. Leta 2014 se je odločila za selitev v Slovenijo zaradi ljubezni in magistrskega študija ekonomije. Veliko ljudi v Peruju ne ve nič o Sloveniji, vendar jim vse z veseljem razloži. V Novem mestu živi že dobrih 7 let, z možem in leto in pol starim sinom. Diskriminacije, ker je tujka, nikoli ni doživela. Tukaj se počuti domače, varno, na življenje se je brez težav privadila, a se v srcu še vedno ima za Perujko.

Slika 1: Zastava Peruja

Slika 2: Machu Picchu, Peru

PRIHAJAM IZ LIME

Mesto Lima ima okoli 10 milijonov prebivalcev. Ker tam živi toliko več ljudi, so tudi bolj vidne razlike med revnimi in bogatimi. *»Remi na ulici prodajajo sladkarije, ko se ustaviš na semaforju, z avtom, večkrat pridejo do tebe in prosijo za kakšen kovanec.«* Poseljeni so tudi hribi, kjer ni dostopa do pitne vode, zato so jo tamkajšnji prebivalci primorani kupovati sami. *»Ko kamioni pripeljejo vodo, ljudje pridejo s kantami, jih napolnijo in nesejo do svojih domov.«*

Slika 3: Lima, Peru

Slika 4: Mestno središče Lime

Turizem je zelo dobro razvit in turistična ponudba je pestra. Od puščav, raznih znamenitosti, vožnje s štirikolesniki po puščavi do ogleda otokov, kjer prebivajo tjujni in pingvini. Preden si lahko vse to ogledaš, greš skozi strogo preiskavo na letališču. Peru je namreč druga največja izvoznica drog. Če oboroženi policisti s službenimi psi posameznika ujamejo pri tihotapljenju drog, ga čaka tudi do 30 let zapora.

KAKO VAREN JE PERU?

Bivanje v Peruju je bolj nevarno kot v Sloveniji. Ko hodiš po ulici s telefonom ali torbico, si se že navajen večkrat ozreti okoli, da ne bi prišlo do kraje. *»Nasploh je veliko kriminala, obstajajo pa določene četrti, kjer se sama nikoli ne bi sprehajala.«* Dnevno prihaja do ropov z orožjem. Nevarnost predstavljajo tudi "taksisti", ki to pravzaprav niso, temveč so kriminalci, ki te lahko posilijo ali oropajo. Sredi belega dne te lahko peljejo na bankomat in te prisilijo, da jim daš vse, kar imaš na računu, preden te pustijo samega sredi ničesar. *»Jaz sem imela srečo, da sem živela v mirnem mestu, zato s kriminalom nisem imela težav.«*

Kriminal vzbujata strah, kar se kaže tudi v vzgoji otrok. Za Slovence ni nič nenavadnega, če otrok okoli desetega leta v šolo hodi sam. Alexandra si v Limi tega ne bi upala. *»Tudi sama sem v šolo vedno hodila s sestro, ali pa me je peljala mamina prijateljica. Navajena sem bila, da sem vedno hodila v skupini.«*

NIMAM AVTA. KAJ PA ZDAJ?

V Limi je javni prevoz boljše urejen in tudi cenejši, tudi taksiji sploh niso tako dragi kot v Sloveniji, so pa manj varni. Zaradi razvitosti javnega prometa, Alexandra nikoli ni čutila potrebe po osebnem vozilu, kar pa je občutila šele, ko je prišla v Slovenijo. *»V Sloveniji je lažje, če imaš svoj avto. Jaz ga nisem imela, zato sem bila popolnoma odvisna od javnega prevoza.«*

SLOVENSKA (NE)PRIJAZNOST

Perujci so bolj uvidevni, odprti, ko te pozdravijo na cesti, so zainteresirani za pogovor in veliko sprašujejo. *»V Peruju, če nekoga poznaš, ga takoj objameš in poljubiš na lica. V Sloveniji pa so ljudje bolj zadržani in človek ima svoj osebni prostor, kar meni osebno bolj ugaja.«* So pa razlike tudi v temah pogovorov. *»Slovenci radi druge povprašajo po njihovi plači, to v Peruju ni spoštljivo oziroma pomembno.«* Alexandra opaža, da so v Peruju ljudje bolj prijazni in, da bodo prej priskočili na pomoč. Sama je tudi na lastni koži občutila, kako Slovenci smo oziroma nismo pripravljeni pomagati. *»Enkrat, ko sem šla pozimi v službo, je bil na pločniku led. Ker se mi je mudilo, sem hodila malo hitreje in sredi pločnika padla po tleh. Ljudje so le hodili mimo in strmeli, niti eden pa ni pomislil, da bi mi pomagal vstati. V Peruju bi ljudje takoj, brez pomisleka, priskočili na pomoč.«*

ALI PERUJCI SPLOH LAHKO KDAJ ZBOLJO?

V Sloveniji so pogoji za življenje boljši. V Peruju porodniški dopust traja le 3 mesece. Slovenski delavci so v službah bolje zaščiteni in imajo plačano bolniško, v Peruju bolniške skoraj da ni. Če službe nočeš izgubiti, ne smeš zboleti. Alexandri ugaja, da slovenski delavnik traja 8 ur, tako da ima lahko več časa zase in za družino. V Peruju je delala od osmih zjutraj do pol sedmih zvečer, zaradi gneč na cesti je domov prišla šele ob osmih. *»Ritem življenja v Peruju je hitrejši, časa zase je bolj malo. Ljudje ne posvečajo veliko časa rekreaciji.«*

Zdravstvena situacija v Peruju je slaba. Če nimaš denarja, lahko brez zdravljenja umreš. *»Prijateljevega očeta so pred kratkim zaradi Covida peljali v privatno kliniko, ker so javne bolnice zaradi epidemije prepolne. Zaračunali so mu 20 – 30.000 evrov za zdravljenje. Ker ni imel dovolj denarja, zdravljenja ni prejel in je zaradi bolezni tudi umrl.«* V javnih zdravstvenih ustanovah so dolge čakalne dobe, zato se ljudje zatekajo k privatnim klinikam, kjer človek hitro izprazni denarnico. V Peruju je ponudba privatne in javne zdravstvene obravnave približno enaka, za razliko od Slovenije. *»V privatnih klinikah v Peruju porodnice lahko izberejo carski rez. Res je, da je to potrebno plačati, ampak se lahko za to odločiš že prej. V Sloveniji velike izbire privatnih klinik ni. V javnih bolnišnicah pa forsirajo naravni porod, carski rez je izbira le ob večjih zapletih. Tudi sama sem imela carski rez in z medicinskim osebjem nisem imela preveč dobre izkušnje. Če bi imela izbiro, bi raje rodila v privatni bolnišnici, kjer bi si že na začetku lahko sama izbrala način poroda.«*

PERUJSKA DRUŽBA IN POLITIKA

»Če ljudje mislijo, da je v Sloveniji huda korupcija, je v Peruju še stokrat hujša. V 80. letih so na oblast prišli teroristi, zaradi katerih je veliko ljudi umrlo. Kasneje so preživeli 25 let v zaporu in nekateri so na prostosti. Določeni politiki, ki so danes na oblasti, podpirajo te iste teroriste. Nasploh je politika slaba, protesti proti vladi so dnevni, politična kriza je redna. Socialne podpore ni, tako, da če nimaš službe nimaš nikakršnega dohodka.«

Slika 5: Protesti v Limi

Perujska družba je zelo raznolika. V 19. stoletju so na to območje prišli predvsem Kitajci in Japonci, kot delavska sila na kmetijah. Njihovi potomci so ostali tam do danes. V mestih imajo tudi svoje četrti. Poleg njih, predvsem v Limi živijo temnopolti prebivalci, potomci afriških sužnjev. V začetku 20. stoletja so se priseljevali tudi ljudje arabskega porekla. *»Družina moje babice se je priselila iz Palestine.«* Veliko prebivalcev ima tudi italijanske korenine. Prvotno pa so območje Peruja poselili domorodci Indijanci, ki so diskriminirani. *»Če nisi belec, je takoj nekaj narobe.«* Prebivalstvo je pretežno temnolaso, ampak tisti z evropskimi koreninami imajo po navadi svetlejša lase. *»Veliko Perujscev je mnenja, da če si blond in belec si že takoj boljši od drugih. To so neke napačne predstave, predsodki, ki so žal prisotni v družbi.«*

ŠTUDIJ IN DELO V SLOVENIJI

Študija ji tukaj ni bilo problem najti, problem je predstavljal sam prevoz do tam. *»Ker sem se vozila iz Novega mesta v Ljubljano, sem morala že zgodaj vstajati za vlake, kar je bil problem predvsem pozimi. Namreč, mraza nisem bila navajena. Sicer v Perujskem hribovju pade tudi sneg, vendar je zame zima v Limi pomenila najmanj 15 stopinj Celzija. Tako, da se mi je bilo na vreme kar težko privaditi.«*

V veliko podporo ji je bila mama, ki ji je od odhoda naprej stala ob strani. *»Ker prihajam iz tretje države, mi brezplačen študij ni bil omogočen, kot je za priseljence iz EU. Tako, da mi je za čas študija denar pošiljala mama. Tudi zdaj redno ohranja stike prek telefona vsak dan. Včasih je težko zaradi časovne razlike (pozimi 6, poleti 7 ur), ampak gre.«*

Je bilo pa težje najti službo. Aleksandra je imela prijavljeno začasno bivališče, za službo pa je rabila stalnega. Na začetku je kot študentka delala na banki, takoj ko je dobila stalno prebivališče, je sledila redna zaposlitev. V službi ji je bilo težko, saj ji na začetku jezik ni šel tako zlahka od rok. *»V službi so mi ves čas govorili v slovenščini, nikoli v angleščini. Sicer ni bilo lahko, vendar sem se tako navadila jezika in v njem tudi napredovala.«* Na delovnem mestu je tudi ugotovila, da se predvsem starejši ljudje ne želijo prilagajati. *»Bančništvo je poklic, kjer so spremembe stalnica. Dogajajo se na mesečni bazi, pribaja tudi do sprememb v sami zakonodaji. Zato je potrebno redno pisati nova poročila in za starejše je to težko. Vedno se odzovejo enako. Pa zakaj jaz? Zakaj jaz to moram? Niso prilagodljivi, saj so navajeni monotonega dela in ne marajo sprememb.«*

SLOVENŠČINA NI MAČJI KAŠELJ

Slovenščino je težko osvojiti. *»Jaz sem se začela učiti že v Peruju. In sicer sem tam poznala gospo, Slovenko iz Maribora, ki me je začela učiti osnove jezika.«* Alexandra je tudi večkrat brskala po internetu, da bi dobila čim več informacij. Kasneje se je vpisala tudi na Yureno, kamor je hodila enkrat tedensko. *»Problem mi je predstavljalo predvsem sklanjanje besed. Tega v španščini ni.«* Se ji pa zdi, da v Sloveniji učenje jezikov ni poceni. *»Jaz sem si knjige kupila sama. Tudi učila sem se sama, učiteljico sem samo vprašala, česar nisem razumela. Tečaji jezikov te tukaj veliko stanejo.«*

KAKO JE Z IZOBRAZBO V PERUJU?

Zelo cenjena poklica v Peruju sta sistemski inženir in ekonomist, saj sta tudi dobro plačana. Če pa želiš imeti dober poklic, moraš končati dobro fakulteto, ki ni brezplačna. Pri iskanju službe včasih sploh ni pomembno tvoje znanje, ampak iz katere univerze prihajaš in kakšna poznanstva imaš. *»Ljudje so na tem področju ozkogledi. Važno jim je, da si hodil na pravo univerzo, drugo jih ne zanima, pa četudi si bil bolj uspešen na neki manj znani univerzi.«*

Slika 6: Pontificia Universidad Católica de Perú, znana perujska privatna univerza

Po končanem šolanju se večina Perujcev zaposli v kraju, kjer živijo. *»Peru je velika država, tako, da večino življenja preživiš v enem mestu. Za Slovence ni nič nenavadnega če se nekdo vozi v službo iz Novega mesta v Ljubljano. Tega v Peruju ni. Če si se rodil v Limi, boš tam tudi delal in živel.«*

NENAVADNE NAVADE... ALI PAČ?

Nekateri Perujci imajo navade, ki bi morda bile za marsikaterega Slovenca nenavadne. *»V Peruju nekateri ljudje jedo tudi morske prašičke. Ampak to je odvisno od posameznika. Jaz sem ga imela za ljubljenčka. Slovencem tudi ni nič nenavadnega, če je na mizi zajec, ki je prav tako lahko domača žival. Treba je le vedeti, da ne velja za vse enako. Jaz na primer zajca ne jem, ga imam raje doma kot ljubljenčka.«*

PERUJSKA HRANA IN PREHRANA

Perujska prehrana je bolj pestra, uporablja se veliko začimb. Če človek kuha le zase, je cenejše jesti v restavraciji. V Peruju je večja ponudba cenejših menijev, medtem, ko je v Sloveniji za obrok standardna cena od šest evrov dalje. *»V Peruju se najdejo restavracije za vsake žep.«* Veliko je kitajskih restavracij, kjer se pripravljajo kitajske jedi s tradicionalnimi perujskimi sestavinami. *»Ena zelo znanih perujskih gaziranih pijač je Inca Kola in je domač proizvod. Veliko ljudi reče, da ima okus po žvečilnem gumiju.«* V Peruju poznajo tudi prek 3000 vrst krompirja, znana specialiteta pa je tudi kravje srce. Klobase in pršut so za Perujce zelo draga specialiteta. Kot zanimivost je povedala, da tam poznajo le eno vrsto moke.

Uvoženi izdelki iz vzhoda so dražji. Sadje je poceni, saj ga pridelajo sami, od več vrst banan, manga, papaje, ananasa, marakuje, do še bolj eksotičnih vrst, kot sta marakuja in čerimoja. V Slovenijo se večina sadja uvaža, kar prispeva k višji ceni. *»Enkrat sem na policah našla sadje marakuja in sem se že razveselila, ko sem videla napis 1 evro, misleč da je to cena za kilogram. Kmalu me je minilo nakupa, ko sem ugotovila, da toliko stane kos. V Peruju bi kilogram dobila za 2 evra.«*

Slika 6: marakuja

PRAZNUJMO PO PERUJSKO

Tradicionalno perujsko božično večerjo sestavljajo pečen puran, jabolčni pire in riž. Po večerji se posladkajo z vročo čokolado in panetonom (sladek kruh z rozinami in suhim sadjem). Peru je zelo verna država. Verniki gredo k maši, nekateri na božični obrok počakajo do polnoči. *»Naša družina je jedla že ob osmih, je pa bilo vse odvisno od tega, v koliko verni in tradicionalni družini si odraščal. Jaz sama nikoli nisem bila tradicionalen človek, tako, da se mi je bilo tudi lažje privaditi na življenje tu, brez starih običajev.«* Za novo leto se veliko pije in družijo. Družine zopet skupaj večerjajo kot za božič, tudi hrana je ista. Ker je v tem času pri njih poletje, gre veliko ljudi praznovati na plažo, kjer je vzdušje praznično.

Slika 7: Paneton

Velikonočnemu ponedeljku se v Peruju ne daje velike pozornosti. Poleg Velikonočne nedelje sta pomembna Veliki četrtek in Veliki petek. Za te praznike nimajo nobenega tradicionalnega obroka, niti ne nosijo hrane blagoslovit v cerkev kot slovenski verniki. Verni na petek ne jedo mesa, maše pa potekajo od četrтка do nedelje. Na Veliki petek se na perujskih ulicah odvija velika procesija Via crucis – Križev pot.

Slika 8. Via Crucis

Dan neodvisnosti se praznuje 28.7. in nadaljuje tudi 29.7. To je zelo velik praznik, je se tradicionalna perujska hrana, kot je ceviche (riba, kuhana s sokom limete). *»Kar je za Slovence limona, je zame limeta. V Peruju se namesto navadnih rumenih limon uporablja limeta.«* Na praznik se spiše tradicionalna perujska alkoholna pijača – Pisco sour (vsebuje alkohol pisco, beljak, limeto in

sirup) in pa veliko piva. »Sama se sicer nikoli nisem naučila pripraviti pijače Pisco sour, je pa to velik ponos Peruja, kot je za Dolenjce cviček (smeh).«

Slika 9: Pisco sour

ZA KONEC PA... A QUIEN MADRUGA, DIOS LE AYUDA

Aleksandra se rada druží tudi z drugimi priseljenimi iz Peruja, saj tako lahko ohranja tudi svoj jezik. Škoda, ker so razna društva samo v Ljubljani. Njen najljubši španski pregovor nam narekuje, da tisti, ki zgodaj vstane in se potrují, temu bo Bog pomagal doseči zastavljene cilje. »Tudi s sinom govorim po špansko. Ko bo odrasel mu bom seveda pokazala slike in mu razlagala o svojem poreklu, družinsko bomo tudi sigurno odpotovali v Peru. Zdi se mi prav, da mu omogočim, da spozna svoje korenine. Tudi drugače sem vedno pripravljena pripovedovati o svoji domovini in življenjski izkušnji.«